

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Серед науковців-правників є актуальними питання виникнення криз (в т.ч., і правових) у країнах, що мають місце, зокрема, через світову пандемію коронавірусної хвороби COVID-19; вдосконалення національних правових систем та міжнародного права через виявлення та дослідження нових теоретичних питань та системних прогалин, врегулювання їх шляхом створення доктринальних приписів, що слугують для нормотворчої діяльності тощо. Зрештою, актуалізується і роль міжнародних організацій. Однак, проблема їх інституціоналізації, через варіативність діючої системи міжнародного права, залишається відкритим, через що і набуває свою актуальність нині саме питання регламентації процесу створення та функціонування міжнародних неурядових організацій, як повноцінних гравців на міжнародній арені.

Цю тему розглядала група вчених, серед яких, Т. Алексєєва, В. Буткевич, О. Бурлак, І. Балута, В. Головенько, О. Зайцева, У. Ільницька, А. Колядін, Н. Крилов, В. Маркушина, А. Мацко, Г. Морозова, Т. Нешатаєва, С. Подшибякін, В. Поліщук, О. Тарасов, А. Ходорчук, М. Черкес, Л. Чернявська тощо. Однак, лише певна частина науковців повністю розкривають або частково зачіпляють досліджувану тему.

Попри відсутність чіткого визначення поняття МНУО в літературі та теорії міжнародного права, автор вважає за доцільне навести поняття міжнародної неурядової організації, що охоплює максимально широке коло питань. Відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № 1296 (XIV) від 23 травня 1968 р., міжнародною неурядовою організацією є будь-яка міжнародна організація з недержавним характером представництва, яка ґрунтується не на підставі міжурядової угоди та не переслідує комерційної мети, а функціонує за рахунок членських внесків [2, с. 221]. Прямих правил щодо створення МНУО в міжнародному праві чи національному законодавстві країн немає, відповідно, можна зробити висновок про те, що інституціоналізація або набуття НУО міжнародного

статусу відбувається шляхом самодекларування.

Ф. Брайар та М.-Р. Джалілі мають дещо інакше уявлення щодо поняття МНУО, вони розуміють це як структури співробітництва у специфічних сферах, які об'єднують недержавні інститути та індивідів кількох країн [1, с. 85]. У. Ільницька пропонує узагальнене поняття, що декларується, як організаційно-оформлене, засноване на приватному погодженні некомерційне об'єднання національних організацій, союзів, груп і окремих осіб, що реалізує суспільно-корисні цілі у різних галузях суспільних відносин та ґрунтується на неурядових угодах [1, с. 86].

Щодо функціонування міжнародних неурядових організацій, то, за загальним правилом, вони у своїй діяльності керуються відповідними нормативно-правовими актами країни, резидентом якої вона є. Також норми щодо консультативного статусу МНУО містяться в статутах та інших актах міжнародних міжурядових організацій (ООН, ЮНЕСКО тощо). Однак, враховуючи варіативність національних систем приватного права, вважається за необхідне розробка спеціалізованих уніфікованих норм міжнародного права щодо інституціоналізації МНУО.

Вищенаведена інформація, зокрема, витікає і з аналізу діяльності численних міжнародних неурядових організацій. Наприклад, AIESEC є міжнародною неурядовою аполітичною нерелігійною організацією, головною метою якої є мир і реалізація лідерського та професійного потенціалу молоді шляхом міжкультурного обміну, заснована 1948 року у Бельгії [3]. Природа правового регулювання цієї Організації у співмірних долях залежить від канадського законодавства про неприбуткові організації та законодавства її представництв у різних країнах. Так, в Україні зазначена організація керується чинним законодавством України, зокрема ЗУ «Про громадські об'єднання» та ЗУ «Про молодіжні та дитячі громадські організації». Аналогічний механізм діяльності має також інша міжнародна неурядова організація, яка значно впливає на перебіг боротьби з пандемією COVID-19 – «Лікарі без кордонів» (фр. *«Medecins sans frontiers»*). Попри те, що їх діяльність в Україні здійснюється через БО БФ «Лікарі без кордонів», що є дещо відмінною від типової організаційно-правової форми, вони себе декларують саме як незалежну міжнародну неурядову медичну гуманітарну організацію [4].

У підсумку, необхідно зазначити, що право міжнародних організацій потребує подальшого розвитку, систематизації та уніфікації вже існуючих норм, для того, аби усталити «правила гри» для всіх суб'єктів цієї галузі – МНУО. Таким чином, завдяки досягненню зрозумілості та доступності механізму інституціоналізації міжнародних неурядових об'єднань, можна розвивати мережу таких утворень, аби залучити їх у всі сфери суспільних відносин та, в цілому, соціальних процесів.

Джерела:

1. Ільницька У. В. Особливості міжнародно-правової суб'єктності міжнародних організацій. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2012. № 24. С. 84–91.
2. Шуміло І. А. Актуальні проблеми правозахисної діяльності міжнародних неурядових організацій. *Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина* : зб. наук. ст. та тез наук. повідом. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 23.11.2012 р., м. Полтава. Х., 2012. Ч. 1. С. 219–224.
3. AIESEC. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/AIESEC>.
4. Лікарі без кордонів. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лікарі_без_кордонів.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Грушко М. В.